

СХІД NOW

№6 (24)
КВІТЕНЬ
2024

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

ЯК ПО НОТАХ

Краще, ніж Богдан Ступка, не скажеш: «Усе наше життя – суцільна імпровізація, а значить, все наше життя – це джаз». Дійсно, унікальна мелодія людських доль рідко складається з усталених композицій, бо постійно змінює своє звучання: ось вона піднесена та сумбурна, аж раптом стає сумною, земливою, подеколи до неї з'являються важливі слова, а інколи нічий голоси взагалі не потрібні...

Ця мінлива музика безупинна. Вона народжується з наших емоцій і ними ж заспокоює. Вирішуючи, які звуки використати для нашої мелодії, обираючи її темп та тональність, ми визначаємо тембр, темп та тональність нашого існування. Беручи активну участь у створенні свого неповторного музичного шедеву, ми стаємо творцями власного життя. І коли лунають тріумфальні акорди – здається, що сам увесь світ акомпанує нашим перемогам. А якщо пригнічений настрої здатний хіба на меланхолійний перебір струн чи клавіш, то можна не сумніватися, що незабаром йому на зміну прийде експресивне стакато.

Сподіваємося, дорогі читачі, що надихаючі історії героїв «Схід NOW» додадуть музичному ладу вашого життя життєрадісних нот. І щиро бажаємо, щоб у вашій душі попри все лунала та музика, яка додає сил і наближає Перемогу!

А ми за два тижні знов зустрінемося з вами у наших переселенських справах. Та, як і завжди, чекатимемо ваших відгуків та пропозицій щодо змісту і тем публікацій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

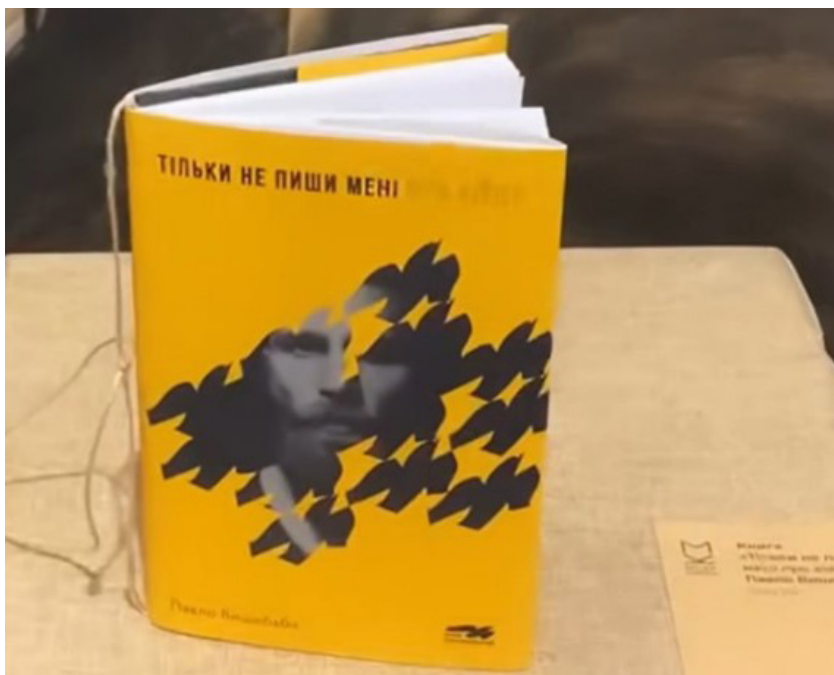
Разом ми зможемо більше!

Фото: Євген СОСНОВСЬКИЙ

ПОДАРУНКОВЕ

ВЕЛИКОДНІЙ РОЗІГРАШ

«Історія в книгах довга, наживо – минає стрімко, моє покоління пише сльозами й вогнем сторінку. До біса маневрив список, дивіться, які ми вперті, дивіться, як сміємося прямо в обличчя смерті». Редакція «Схід NOW» оголошує новий розіграш до Великодня. Цього разу розіграємо лише одну книгу, зате яку!

Його рядки влучили у саме серце сотням тисяч українців, а тепер вони перетворилися на збірку поезій «Не пиши мені про війну». Для багатьох ці тексти стали літописом почуттів українців, а Павло Вишебаба – поетичним голосом нашого часу.

Воїну зі Сходу як нікому вдається транслювати стан суспільства і почуття українців після повномасштабного вторгнення. Він привернув давно небачену увагу до української поезії: декламації автора набирають мільйони переглядів у соцмережах, про вихід нових текстів пишуть у ЗМІ, вірші читають у прайм-тайм на центральних телеканалах, їх кладуть на музику та озвучують на українських мітингах по всьому світу різними мовами...

Щоб отримати книгу Павла Вишебаби, треба лише підписатися на нашу фейсбук-сторінку facebook.com/shid.now/ і слідкувати за інформацією у стрічці. Участь у розіграші можуть брати участь всі українці, навіть ті, хто перебуває

за кордоном – ми маємо змогу надіслати книжки у будь-який куточок світу.

Переможця буде обрано та оголошено 7 травня. А у наступних числах «Схід NOW» чекайте на інтерв'ю з автором.

НОВИННЕ

ЩО ЗМІНИЛОСЯ У ПИТАННІ ВИПЛАТ ДОПОМОГИ НА ПРОЖИВАННЯ ДЛЯ ВПО

Наприкінці березня Кабмін ухвалив зміни до постанови «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам», інформує Мінреінтеграції.

Йдеться про щомісячну державну допомогу на проживання у розмірі 3000 грн особам з інвалідністю й дітям, 2000 грн – іншим категоріям переселенців.

Термін подання заяв на отримання допомоги продовжили до 30 квітня. Це означає, що ВПО, які подадуть заяви на продовження виплат у квітні, матимуть змогу отримати допомогу і за березень.

За особисто поданою заявою отримати допомогу ще на 6 місяців можуть:

- ♦ люди з інвалідністю III групи, середньомісячний сукупний дохід яких на одного отримувача в такій сім'ї становить не більше 9444 гривень;
- ♦ особи віком від 55-ти років, які зареєструвалися в центрі зайнятості;
- ♦ люди до 23-ти років, які навчаються в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти;
- ♦ особи, у яких житлове приміщення знищене або пошкоджене (до ступеня, непридатного для проживання);
- ♦ родини, які складаються тільки з непрацездатних осіб;
- ♦ діти, які влаштовані в сім'ї патронатного вихователя; патронатні вихователі; діти, тимчасово влаштовані в сім'ю родичів, знайомих, прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу;
- ♦ тяжкохворі особи.

Відбулося уточнення щодо зміни віку дітей із 14-ти до 18-ти років у раніше визначених категоріях. Особи, які доглядають за дитиною до 3-х років, також мають право на подання заяви на наступний період.

Новою постановою запровадили виплату тимчасової допомоги на дітей, щодо яких встановлено факт відсутності батьківського піклування і які тимчасово влаштовані в родину родичів, знайомих, прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу. Розмір допомоги – 2,5 прожиткових мінімумів на кожну дитину, а для дітей з інвалідністю – 3,5 прожиткових мінімумів на кожну дитину.

НА ДОНЕЧЧИНІ ЗАПУСТИЛИ ОФІЦІЙНИЙ ЧАТ-БОТ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Донецька обласна військово-цивільна адміністрація запустила чат-бот, який надає актуальну інформацію про державні гарантії, пільги та можливості для ветеранів війни та членів їхніх родин.

За словами начальника управління з питань ветеранської політики Донецької ОВА Артура Насібяна, ботом можуть також користуватися члени родин загиблих або зниклих безвісти воїнів.

Бот буде корисним і для тих військових, які знаходяться на реабілітації після поранень. Зокрема вони зможуть знайти контакти Українського ветеранського фонду, який надає психологічну допомогу. Це дуже важливо, адже в Донецькій області практично немає військових психологів.

Щоб отримати інформаційну підтримку, необхідно зателефонувати за номером **(095) 555 31 15**.

За інформацією Міністерства у справах ветеранів України, на сьогоднішній день статус ветерана війни мають 35842 жителі Донеччини.

ІСТОРИЧНЕ

COVENTRIEREN –
ПЕРШІ КИЛИМОВІ
БОМБАРДУВАННЯ
В ІСТОРІЇ

Провінційне британське місто Ковентрі на 250 тисяч жителів під час Другої світової війни було віддаленим від театру бойових дій. Проте німецький генштаб саме його призначив другою за важливістю законною військовою ціллю після Лондону. Справа в тому, що Ковентрі був столицею автомобільної, авіаційної та військової промисловості, яка виробляла техніку, боеприпаси та амуніцію.

Усього німці бомбили Ковентрі 41 раз. Лише за одну ніч 14 листопада 1940 року близько 400 літаків, які безперервно скидали бомби протягом 11 годин, повністю зруйнували понад 4300 будинків, пошкоджені зазнали ще дві третини міських споруд. Останнє бомбардування відбулося у серпні 1942 року, загальна кількість жертв на той час сягнула майже 1300 людей.

Німецькі пілоти ввели тоді термін «ковентрійські нальоти» (згодом американці назвуть такі тотальні бомбардування «килимовими»). Вони практикували Coventriegen переважно вночі, вважаючи, що переваги такого полювання компенсують невисоку точність нічних бомбометань. Проте саме через це вивести з ладу військову промисловість Британії німцям не вдалося.

Зокрема в Ковентрі більшу частину військового виробництва перемістили до так званих «тіньових фабрик» на околицях, які вночі були невидимими для ворожої авіації. Тож поки заводи у центрі міста лежали в руїнах, решта продовжували поставляти фронті нову зброю, літаки та автомобілі.

Робітники відпрацювали зміну у цехах, а потім розбирали завали та ходили на служби до собору Святого Михаїла (храм був практично зруйнований, але служби відбувалися). Вони з ентузіазмом сподівалися на скорішу перемогу і сприятливий економічний прогноз – адже післявоєнній Європі будуть гостро потрібні нові автомобілі, автобуси, літаки.

Так зрештою і сталося. Заводи, які не припиняли роботу навіть у найважчі дні війни, після її завершення почали швидко розширюватися. Попит на робочі руки залучив тисячі мігрантів на підприємства і будівництва. А участь у повоєнному відновленні Ковентрі стала викликом для всього світу.

БРУТАЛІЗМ ПРОТИ
ВІКТОРІАНСТВА

Як і перед іншими зруйнованими містами, перед Ковентрі постала дилема – перепланувати місто через модерне розуміння простору чи відновити його історичний вигляд. На загал був представлений план молодого архітектора Дональда Гібсона, який працював над концепцією розвитку Ковентрі ще до війни (не припускаючи, що за кілька років Люфтваффе надасть йому майже чисте полотно).

Публіка роздивилася візуальний план модерністської реконструкції – і взагалі не впізнала старого доброго Ковентрі. Автор безжалісно відкинув усі старі

Служба на руїнах
собору
Святого Михаїла

Після невеликої перерви продовжуємо цикл публікацій про відбудову знищених війною міст. Адже попри те, що наша війна триває, Україна вже має думати про відновлення, досліджуючи досвід країн, які пройшли цей шлях. Історія доводить, що прискіпливе планування дає можливість докладніше продумати, що в певному місті нам не подобалося і яким воно має бути, щоб стати кращим. Це зокрема підтверджує приклад Ковентрі, повоєнна відбудова якого відбувалася за планами ще довоєнного часу.

Статуя леді Годві на площі Бродгейт

ЖИТТЯ ПІСЛЯ РУЇНИ

Досвід Ковентрі

Культурна будівля Elephant Building, яку ледь не знесли під час антибруталістського руху

архітектурні форми з руйнуванням навіть відрізані фрагменти історичного ареалу. Ідеї Гібсона схвалили його колеги-архітектори («Не може бути й мови про повернення в часи тісних будинків і кривих вулиць»), проте мешканці міста були обурені.

Тоді міська рада оголосила, що простором для втілення новаторських ідей стане передмістя, а для центру архітектори знайдуть прийнятний компроміс. Символом компромісу стала реконструкція кафедрально собору Святого Михаїла XIV століття. Від готичної споруди залишилися лише шпиль і зовнішня стіна, тож їх зміцнили та зберегли як меморіальний комплекс – 87-метровий шпиль і досі залишається найвищою домінантою Ковентрі. Внутрішній простір собору перетворили на сад просто неба, а впритул 1962 року було зведено новий собор у модерністському стилі.

Візитівка міста – Площа Бродгейт, яка до війни стояла на затісному перехресті, з усіх боків підперта хаотичною забудовою – стала ще одним прикладом вдалої реконструкції. Її перетворили на парк, де встановили статую леді Годві – покровительки Ковентрі (за легендою, вона оголеною пройшла містом, аби її чоловік-граф зменшив податки), а готелі й торговельні центри довкола спроектували у модерністському стилі.

Рішення перетворити центр на пішохідну зону вза-

галі було революційним. Ковентрі став першим у Європі містом, яке мало повністю пішохідний центр із зеленими зонами та торговими пасажами, які не уступали Лондону. Незабаром реалізували й ідею Гібсона щодо спорудження довкола центру магістралі із кільцевими розв'язками та радіальними дорогами до передмість. З дотриманням модерністського архітектурного плану були зведені й нові житлові райони.

У 1960-х Ковентрі отримало славу столиці нової архітектури – бруталізму. То був запит на справедливість, відлиту в бетоні. Архітектори прагнули максимально відійти від вікторіанських традицій і буржуазного декадансу, щоби втілити «нову чесність»: бетон не ховається за оздобленням, а виглядає саме тим, чим є. Так чесний робота не намагається видаватися аристократом, натягнувши чужий смокінг. Як бачимо, на реконструкцію неабияк вплинули соціал-демократичні цінності.

Бетонні багатоповерхівки, які будувалися з акцентом на наявність у місті робочого класу, були доречні тим, що забезпечували житлом тисячі людей, які їхали до автомобільної столиці Британії. До того ж, вони пропонували новий рівень побутових стандартів: централізоване опалення, гаряча вода, окремі ванні кімнати та кухні.

МІСТО МАЙБУТнього,
СПРОЕКТОВАНЕ
У МИНУЛОМУ

Бурхливий розвиток міста продовжувався до світової економічної кризи 1970-80-х. Промислова депресія, що майже знищила Детройт, так само сильно вдарила й по автомобілебудуванню Ковентрі. Зазнав удару й добробут містян, адже показник безробіття тут був рекордним у Британії.

Шоковий ефект від «тетчеризації» економіки розхитав світогляд британської провінції. І потьмянілі бетонні будівлі лише посилювали негативне психологічне тло – така архітектура вже не тішила, вона гнітила. Тим більше, вихід на перший план сфери послуг (як головного чинника економічного зростання замість занедбані промисловості) вимагав іншого підходу до проектування міського простору. Тож розпочалося переосмислення модернізму, яке призвело до ностальгії за вікторіанськими часами, коли письменники епохи романтизму називали Ковентрі одним із найкрасивіших міст Англії.

Із кожним роком усе голосніше лунало бажання позбутися сірих бруталістських монстрів. Не менше десяти знакових споруд 1950-60-х знесли під оплески – попри те, що найбільш упізнанні бруталістські будівлі були внесені до переліку національної спадщини English Heritage з визнанням їх «невід'ємною частиною повоєнної архітектурної історії Великої Британії».

Ковентрі почали називати «хворим «містом майбутнього» 1960-х». Архітектори звинувачували попередників у зруйнуванні історичної схеми вулиць, погано продуманому плануванні, блокуванні видів багатоповерхівками. План ревіталізації центру Ковентрі 2017 року від архітектурного бюро Charman Taylor передбачав радикальну зачистку від елементів повоєнної архітектури та покращення фасадів. Візуалізації демонструва-

ли наповнений сонячним світлом центр сучасного міста (втім, на думку критиків, позбавлений самобутності).

Однак, коли Ковентрі оголосили культурною столицею Великої Британії на 2021 рік, саме архітектура бруталізму стала стрижнем концепції розвитку міста. Це пояснюється поверненням світової моди на бетон, який довів свою максимальну безпечність при забудовах – на противагу іншим матеріалам, які виявилися надто горючими. Світовий тренд із реабілітації бетону дещо примирив «вікторіанців» із реальністю.

Проте прийнята тоді трирічна програма ревіталізації досі не здійснюється – створений для цього Громадський культурний фонд Ковентрі втратив довіру інвесторів через неефективне використання коштів. А отже, дискусії щодо того, куди місту рухатися в архітектурному плануванні, не вщухають і досі.

Втім, спроби примирити минуле і майбутнє не втрачаються силами культури та мистецтва. Більшість арт-проектів останніх років у Ковентрі тісно пов'язана з повоєнними архітектурними пам'ятками. Неочікувані ефекти від застосування світла, кольору чи скла надають новий зміст будівлям, які місцеві мешканці звикли бачити нецікавими. І це може стати напрямком розвитку для міста, яке більше не хоче ображатися на своє минуле.

Сьогодні в Ковентрі проживає понад 300 тисяч людей. Окрім розвиненого авто-, авіа-, двигуно- і верстатобудування місто пишається електротехнічною і радіоелектронною промисловістю, а також виробництвом алюмінію, бронзи і штучного шовку. У ньому працюють Ковентрійський університет та технічний коледж, також існує футбольний клуб. А ще там приймають українців та допомагають їм із розміщенням... **CN**

Олег ЖОВТАНЕЦЬКИЙ

ЦІКАВЕ

Анна Щерба – студентка журналістського факультету Національного університету «Острозька академія» – родом з маленького містечка Родинського на Донеччині. У старшій школі дівчина навчалася у Покровському НВК №1. Вже тоді вона відчула хвилю змін, пов'язаних із розвитком громадянського суспільства – з 2014 року підлітки на Донеччині та Луганщині опинилися у вирії різноманітних ініціатив та отримали можливість моделювати власну громадянську активність на рівні навчальних закладів чи молодіжних рад. В ігровій формі молодь вчилася плануванню, делегуванню, співробітництву в колективі. Цей досвід підказав Анні напрям руху: свою першу навчальну гру, яка була визнана найкращою освітньою ініціативою молоді, вона придумала, не маючи ще й 18-ти років!

Анна зізнається, що не вважає, що у школі їй доводилося робити щось грандіозне, але саме там вона навчилася організувати заходи, заохочувати ровесників до участі, ризикувати, приймати рішення. Розробляючи певні ініціативи – від меншого до більшого – вона отримала знання, які змогла вдосконалити та структурувати вже в Острозі.

КРОКИ ДО «КРОКУ»

– Разом із друзями я брала участь у різних тренінгах та хакатонах, – згадує Анна. – 2020 року під час всеукраїнських змагань з медіаграмотності «Інфотон» ми за 48 годин створили свій перший проект з неформальної освіти. Це була розробка ідеї та прототипу онлайн-гри Check It, яка має допомагати школярам та молоді в ігровій формі розвивати навички медіаграмотності.

У команді разом опинилися студенти та студентки спеціальності «Журналістика» та «Економічна кібернетика» Академії. Такий собі результат колаборації в межах університету – розробників, які пишуть код, та журналістів, які пишуть тексти. Хлопці та дівчата створили гру, в якій можна було імплементувати фактчекінг як непомітну лінію. Сама ж гра – дуже цікаве дійство з конкуренцією та змаганням, де треба, бігаючи мапою, набирати бали за визначені фейки або знайдені справжні новини щодо українських письменників. Так, без зайвої зарозумілої повчальності гравці всотували ідею про важливість обережного ставлення до споживання інформації в сучасному світі.

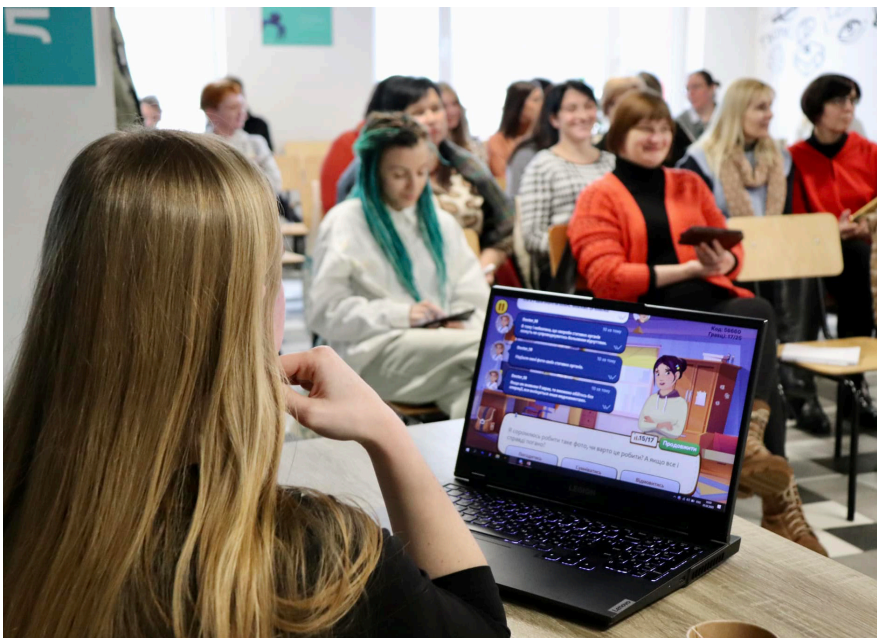
Проект отримав фінансування, гра успішно запрацювала і була відзначена низкою нагород. Зокрема 2021 року команда отримала спеціальну відзнаку від Малої Академії наук.

А ще цей проект дав старт створенню громадської організації, яку Анна з друзями за-

Є такий цікавий проєкт від Київської школи економіки – Talents for Ukraine. Це програма грантової підтримки яскравих, креативних й талановитих українців, започаткована 2022 року за допомоги міжнародних благодійників. Серед 150-ти її переможців у різних номінаціях – чимало вихідців зі Сходу України. Знайомимо вас з Анною Щербою, яка увійшла до переліку найталановитіших завдяки проєктам з неформальної освіти, зокрема – інтерактивній грі проти насильства «Крок».

ПІЗНАВАТИ, ГРАЮЧИ

Як студентка з Донеччини гейміфікує українську освіту

реєструвала восени 2021 року. Назва – «ET СЕТЕРА» – теж перекочувала з хакатонів: саме так називалася команда, яка придумала та реалізувала гру з медіаграмотності.

Організація, за задумом її творців, глобально націлена на розвиток свідомого громадянського суспільства, а локально – на психоедукаційну підтримку молоді: інформування про методи самопізнання для формування психологічних і особистісних компетентностей та психологічної культури.

Звісно, активісти взялися за активну популяризацію неформальної освіти в Україні. І наступним кроком в їхній діяльності став... «Крок». Це гра для роботи з підлітками щодо протидії насильству.

– Щоб втілювати наші ідеї в життя, ми брали участь в багатьох грантових ініціативах, тож на нову гру отримали фінансування від міжнародного донора. «Крок» поєднує в собі казкотерапевтичні методики та механіку графічної новели. Це історія, де можна робити вибір, тобто впливати на те, як буде розвиватися сюжет. В грі всі учасники та учасниці – перші особи, які проживають усі перипетії історії, кожного разу обираючи варіант руху та відчувачи наслідки своїх рішень.

«Крок» виявився цікавим для школярів середнього віку. Використовувати гру у своїй роботі можуть фахівці з відповідною освітою – психологічною або соціально-педагогічною. Завдяки їхній модераторії проходить обговорення складних ситуацій та виборів, які доводиться робити героям сюжетних ліній.

– Йдеться про теми, які підліткам важко обговорювати:

узе закінчилося. Бо найважливіша частина – це обговорення, де кожен може висловити свою думку, послухати інших, зробити висновки.

Такі ігри, пояснює Анна, дозволяють у ненав'язливий спосіб вчитися ідентифікувати ситуації з проявами насильства, розуміти, як правильно діяти у таких випадках, до кого та куди звертатися по допомогу, а

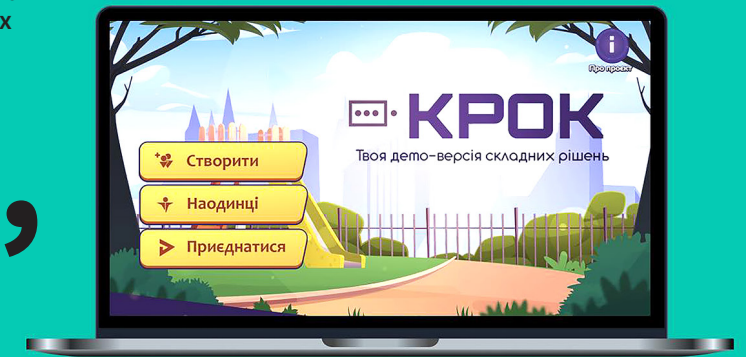
сексуального чи домашнього насильства, булінгу, тривоги та небезпек війни. Гравці занурюються в історію, де доводиться обирати – наприклад, дати агресивну відповідь під час сварки, чи ігнорувати, чи просто втекти. Учасники голосують, обирається той варіант, який набрав більше голосів, і далі гра йде з урахуванням саме цього вибору. Усі сюжети мають відкритий фінал: у нас немає історій, де ми просто розказали б, чим

також усвідомлювати, що вони можуть трапитися з будь-ким незалежно від особистості. Переживання у грі змодельованої стресової ситуації допомагає підліткам навчитися не оцінювати негативно себе та свої емоції.

ВІД МОЛОДІ ДО МОЛОДІ

Для просування гри в навчальних закладах України команда ГО запросила на навчання шкільних психологинь.

#КРОК_etc

Такі амбасадорки «Кроку» вже є у Рівненській та Чернівецькій області, на черзі – закарпатські та полтавські педагоги. Міністерство освіти рекомендувало пілотування проєкту, гру вже протестували у понад 200-х школах України.

ГО «ET СЕТЕРА», де Анна є керівницею, організовує також двотижневі марафони, на яких фахівці з психології, фасилітації та соціальної роботи проводять гру зі школярами. Наступний, до речі, планується з 1 травня, зареєструватися на нього можна за посиланням forms.gle/tc4XnG1xqxXCEv89.

Головний принцип організації – «Від молоді до молоді» – реалізується й в інших проєктах, спрямованих на навчання та підтримку дітей і підлітків у кризовий період. Наприклад, влітку 2022 року команда ГО започаткувала денний табір Skills Camp, до якого були залучені й діти-переселенці. У цих таборах, які вже кілька разів відбулися в Острозі та Рівному, психологи проводять для підлітків тренінги на тему страхів, емоцій та комунікацій. Також школярі вчаться створювати та презентувати свої маленькі проєкти – бо організатори на власному прикладі переконалися, наскільки такі навички дієві та актуальні для молоді. З цією ж метою створено інтерактивну навчальну програму для підлітків – інкубатор ідей Skills Lab. **СН**

Єлизавета ГОНЧАРОВА

Переселенка з Костянтинівки Ольга Дізуз разом із трьома доньками живе у невеликому селі на Рівненщині. У свої 43 роки вона отримує другу вищу освіту педагога – змінила професію, щоб діти не відчували війни та мали дитинство. Ольга керує гуртками у Корецькому центрі дитячої та юнацької творчості, робить костюми з оригамі, організовує екскурсії та покази мод. З чим довелося їхати з дому в нове життя, як вдалося об'єднати довкола себе сільських хлопців і дівчат та чому їм інколи заздять власні батьки, Ольга розповіла «Схід NOW».

Ольга Дізуз

ЗДАВАЛОСЯ, ЩО СТРАШНІШЕ, НІЖ 2014-ГО, НЕ БУДЕ

Ще до повномасштабного вторгнення Ольга Дізуз знала про війну не з чуток. 2014 року, коли російські бойовики та їхні посіпаки захопили Слов'янськ і Краматорськ, вона народжувала найменшу донечку. Жінки народжували, а за вікном пологового будинку Костянтинівки лунали вибухи. У місті не було води, підлогу у лікарні мили водою зі ставка. Вийти на вулицю з немовлям, щоб подихати свіжим повітрям, було надто небезпечно. Тоді жінці здавалося, що нічого страшнішого, ніж події весни та літа 2014 року, в її житті вже не буде. Але вона помилялася.

валі. Вночі я лягала спати разом із дитями на зсунуті докупі ліжка і думала, що якщо ми загинемо, то всі разом. Найбільше лякало, що я можу їх втратити, залишитися без них, – згадує жінка.

Певний час родина сподівалася, що події розвиватимуться, як 2014-го, і все скоро скінчиться. Але у другій половині березня стало зрозуміло, що залишатися у Костянтинівці небезпечно. Ольга з чоловіком за день збрали все, що могли увезти на власному автомобілі, та поїхали до села Морозівки, яке розташоване біля міста Кореця Рівненської області. Обрали це село просто тому, що чоловік Ольги був тут по роботі.

З ХІМІКА – У ПЕДАГОГІ-ОРГАНІЗАТОРИ

У Костянтинівці жінка 16 років працювала за освітою в лабораторії тепличного комбінату, отримувала непогану зарплату. Але ні в Кореці, ні в Морозівці хіміки не були потрібні. Так Ольга залишилася без роботи, а її донечки – без звичного кола спілкування. Дівчата навчалися, відвідували театральні та образотворчі гуртки дистанційно, але їм не вистачало спілкування з однолітками. Тож, жінка мала завдання не тільки працевлаштуватися, а й допомогти дітям знайти нових друзів.

Ольга гарно малює та співає, вдома вона була активною у батьківських комітетах школи та садка – допомагала готувати дитячі заходи. А ще вона мала хобі з виготовлення великих штучних квітів, які іноді продавала на ярмарках майстринь. Чому б не згадати

про це у Морозівці, подумала жінка – і взимку 2022 року підготувала з сільською малечю Різдвяний концерт, який провели у церкві.

– Дітям дуже сподобалося виступати на концерті й вони почали до мене звертатися з питанням, коли ми зберемося наступного разу, – розповідає Ольга про те, як вийшло так, що майже півроку вона безоплатно займалася з дітьми у місцевому кафе, а потім у школі – робили поробки, малювали, співали.

– До мене на заняття вже ходили 40 хлопців та дівчат, коли зателефонувала голова Корецької міської ради Людмила Дмитрук та запропонувала офіційно оформитися керівницею гуртків у міському центрі дитячої та юнацької творчості.

Зараз Ольга веде три гуртки: «Країна квітів», «Клаптикова пластика» та «Крафт-дизайн». Її вихованці виготовляють казкові костюми з підручних матеріалів та оригамі, беруть участь у показах мод у будинку культури, проводять концерти та фотосесії до свят. Також керівниця возить малечу з Морозівки на екскурсії та організовує для них походи.

– Ми вже побували у Дубні, Рівному, Житомирі, де дітям найбільше сподобався музей космонавтики, плануємо відвідати замок Любарта у Луцьку. Вже іноді батьки починають дітям заздрити, що їм так багато вдалося побачити, – сміється жінка.

2023 року Ольга вступила до Мелітопольського державного педагогічного

університету імені Богдана Хмельницького. Наразі вона дистанційно вчиться на другому курсі за спеціальністю «вчитель математики, інформатики та економіки». Крім того, онлайн навчається у школі мистецтв та музичній школі за класом «вокал».

Вихованці гуртка на прогулянці

– Я вмю співати та малювати, але спеціальної освіти не мала. Тому змушена була піти вчитися, щоб навчати правильно. Тепер зранку я в університеті, потім веду гуртки, а потім поспішаю на онлайн заняття до художньої та мистецької шкіл. Важко все всти-

Ольга з квіткою, яку сама зробила

гати, але я намагаюся. Хочу, щоб у моїх та інших дітей було дитинство попри війну. Для мене це ще і власний фронт, де треба перемогти. Всі гуртківці, яких, до речі, називають «Гарні українці», стали мені рідними.

Жінка зізнається, що мала можливість виїхати за кордон, але їй було важливо залишитися в Україні. А після завершення війни вона хоче повернутися на Донеччину. Ольга дуже сумує за мамою, яка живе у Райгородку неподалік від Слов'янська.

– Ще сумую за нашим занадто теплим, м'яким, але унікальним Азовським морем, помідорами та кавунами з Донеччини. Тут вони не такі смачні, як у нас, їм, мабуть, сонечка трохи не вистачає.

По поверненні до Костянтинівки Ольга Дізуз планує відбудувати свій зруйнований російцями будинок.

– У ньому немає даху і однієї стіни. Крім того, дім пограбували, винесли всі меблі, речі, сантехніку, зняли навіть лінолеум з підлоги. На нашій вулиці майже ніхто не живе. Одного сусіда вбили,

хтось помер через хворобу, інші виїхали... Але росіяни нас ніколи не переможуть. Бо ми вмємо і любимо працювати, не сидимо на місці, здатні у скрутні часи об'єднатися, а це – запорука нашої Перемоги. **CN**

Ірина ДІМІТРОВА

Діти роблять костюми власними руками

НАДИХАЮЧЕ

Вдома на Донеччині Іван Дегтяр залишив власноруч закладений яблуневий сад. Тепер цей сад неподалік Слов'янська боронить у лавах ЗСУ син Івана, а батько вже два роки шукає нові можливості для розвитку в селі Решетилівці на Полтавщині. Для початку підприємець згуртував місцевих селян та переселенців для виготовлення натуральних соків з овочів і фруктів. А надалі планує ще й переробку деревини для потреб свого виробництва.

АДАМІВСЬКА МРІЯ НА ПОЛТАВЩИНІ

Рідне підприємство Івана – садівниче товариство «Мрія» у батьківському селі Адамівці. На 45-ти гектарах колишнього занедбаного кооперативу він заклав новий сад, робив з яблук сік та поширював ідеї екологічного виробництва без використання копалин. Усе це довелося залишити, адже влітку 2022 року Адамівка опинилася на лінії вогню.

Від Адамівки до Ізюма – 15 кілометрів, сад щодня обстрілювали російські війська. Поки міг, Іван допомагав військовим, але підходив сезон яблук, час було визначитися, куди перевозити виробництво. Іван приїхав до столиці, але не знайшов можливості залишитися у Києві. Дорогою додому біля Решетилівки пробив колесо, тож змушений був зупинитися. Так випадково підприємець знайшов, куди релокувати свою справу.

– Власне, це був знак для мене. Поки я шукав допомоги, щоб відремонтувати колесо, познайомився із заступником міського голови, сказав, що шукаю приміщення, де може бути корисним громаді, – пригадує Іван той щасливий випадок.

Зрештою чоловік орендував у Решетилівці приміщення і створив у ньому невеликий цех із переробки фруктів та овочів, які купував у місцевих жителів. Ще роздав селянам 20 тисяч кущів розсади томатів, пообіцявши, що викупить їхній врожай. Так воно й сталося. Відтоді влітку, ще до відкриття о восьмій ранку, до Іванового цеху їдуть місцеві зі своїм врожаєм – везуть яблука, томати, абрикоси.

У сезон соковарка Івана може переробити до трьох тон врожаю на день. Сік назвали «Адамівка», адже саме там, вдома, розпочалося його виготовлення.

Роблять його методом парової екстракції – так корисні елементи з фруктів краще

зберігаються, також до соку потрапляє пектин. Свою продукцію Іван Дегтяр про-

дає через тендери закладам освіти. Окрему лінійку підприємець робить для ресторанів Полтави.

До слова, скляні пляшки та банки, у які Іван розливає сік, можна повернути – їхня вартість вираховується із цінника наступного разу (це дуже поширена за кордоном практика вторинного використання скляної тари, коли за повернення пляшок можна отримати знижки на покупки у супермаркетах).

Щоб стати членом садівничого товариства «Мрія», не обов'язково треба жити в Адамівці або Решетилівці. Для цього потрібно лише сплатити членський внесок або відпрацювати один день в саду. Зараз товариство нараховує 150 членів – це переважно люди з Донеччини, Полтавщини, Києва, Львова, є навіть такі, що живуть в Італії та Німеччині.

– Ми показуємо модель, як можна працювати і бути ко-

рисним усій громаді, – пояснює Іван. – Нам це вдалося на Донеччині, зараз випробуємо на Полтавщині. А взагалі цю ідею можна втілювати у будь-якому куточку України. Головне – бажання людей працювати, приносити користь не лише собі, а й членам своєї спільноти, адже від цього вирають усі.

Поки бізнес Івана скоріше сезонний. Влітку на виробництві гуртуються до 20-ти людей, а взимку залишається тільки п'ять. Але Іван має план щодо розширення діяль-

ності – хоче, аби гілля, що лишається на узбіччях після обрізки дерев, було корисним, тож готовий подрібнювати його на щепу і використовувати для процесу соковаріння. Подрібнювач деревини чоловік привіз із Донеччини, на ньому досі залишаються дірки від куль.

Іван Дегтяр вірить у Перемогу України, яка, за його словами, проходить важкий етап пологів. Але будь-яка війна закінчується, потім має розпочатися період відновлення. Тож підприємець чекає того дня, коли зможе повернутися до своєї Адамівки, до батьківської хати й саду. Там неподалік є чудова алея з кільксотрічними дубами, де гарно було б облаштувати затишну зону для відпочинку. Звісно, для цього буде потрібно очистити землю від боєприпасів, якими зараз всіяна земля. А потім можна садити сад і далі плекати свою «Мрію». **CN**

Наталка СТЕПОВА

КОРИСНЕ

НЕВИГАДАНИ ІСТОРІЇ

Ганна Артюхова зовсім недавно відкрила власну домашню майстерню з виготовлення текстильних сумок та аксесуарів. Жінка двічі переселенка: 2014 року з Донецька переїхала до Маріуполя, а звітти у 2022-му – на Хмельниччину. Нині живе на два міста: Хмельницький – Запоріжжя.

Розпочати власну справу жінка зважилася після проходження курсів з підприємницької діяльності у Маріупольському центрі. Ідею для бізнесу обрала не випадково – має хобі робити акцентні речі.

– Я захоплювалася хенд-мейдом ще в Донецьку, у 2013 році виготовляла чоловічі краватки для весіль і корпоративів. Раніше дивилася приклади в

Сумки Ганни Артюхової

інтернеті, цікавилася. Зараз намагаюся це опанувати на професійному рівні, – каже Ганна.

Після успішного захисту бізнес-плану жінка отримала грошове заохочення і придбала за грантові кошти швацьке устаткування. Для своїх виробів, розповідає Ганна, купує італійську та корейську тканину. Сумочки робить за власним дизайном.

– Швейна машинка є для пошиття саме текстильних виробів – це переважно яскраві літні сумки з акцентом на паракорд (парашутний шнур – ред.) та гарнітуру. Зараз розробляю маленькі торбинки для мобільних телефонів.

А ось Яніна Завгородня підприємницький досвід вже мала – з 2016 року вона розвиває сімейну справу з виготовлення дерев'яних сувенірів Zapozko. Коли її родина переїхала з Енергодару до Запоріжжя, то не планувала поновлювати бізнес, сподіваючись на швидке повернення. На семінари Маріупольського центру з розвитку бізнесу жінка прийшла, аби прокачати свої підприємницькі навички. А вийшло так, що за результатами навчання ще й отримала мікрогрант у 1500 євро.

– Я долучилася до тренінгів, і навіть не знала, що буде якась грошова мотивація. Коли увійшла у трійку лідерів за бізнес-проектами – зраділа. Приємно, взагалі не очікувала. Гроші на мій рахунок впали того ж дня, як мені сказали, що я серед переможців, – розповідає підприємниця.

Отримавши грант, родина оновила устаткування – придбали лазерний станок та фанеру. Сьогодні майстерня завантажена замовленнями на Великодні свята.

– Найпопулярніший декор – це розмальовки на тему Великодня. Багато беруть на майстерки чи в школи. Розмальовувати дерев'яні писанки можна фарбами, фломастера-

ПРАЦЕВЛАШТУЙ СЕБЕ САМА

Де прокачати підприємницьку жилку, коли ти – переселенка

Яніна Завгородня

ми, наліпками – дітям дуже подобається, та й дорослим також. Є топері – фігурки, якими прикрашають великодні кошики чи випічку, а також підставки під яйця.

Наталію Вороновську – дизайнерку інтер'єру й випускницю сьомого потоку Маріупольської школи підприємства – також не можна назвати новачком у бізнесі. Вона тривалий час була партнеркою, а 2023 року заснувала справу, якою опікується самостійно. Під час навчання в бізнес-школі гранту не отримала, але все одно цей досвід вважає корисним.

– Не виграла в грошах, значить, Всесвіт приготував мені щось інше. Школа дає багато знань – як розвиватися, де шукати партнерів. Я до цього мала досвід у родинному бізнесі – виготовленні меблів під замовлення. У січні 2022 року в Маріуполі ми відкрили модну студію, яка пропрацювала трохи більше місяця. Мріяли про великий хаб, де б збиралися меблярі, дизайнери – проводили б івенти. Однак війна наші плани зруйнувала, як і нашу оселю. А нині людям взагалі не до інтер'єрів, – переконана Наталя.

Втім, навіть в орендованій кімнаті всім хочеться тишечку, тож жінка замисли-

лася над ідеєю ароматерапії з елементами декорування. Наразі вона застосовує свій дизайнерський хист, виготовляючи свічки із соєвого та оливокового воску.

– Щоб не здурити, я мала кудись спрямувати свою енергію. Зараз важко всім, але маємо десь брати сили. Свічки допомагають мені реалізувати творчий потяг. Аромати здатні дарувати приємні спогади, розслабляти. Це, звісно, глобальних проблем не вирішить, але позитивні емоції нині дуже важливі.

У Запоріжжі Наталя обладнала майстерню-студію, де не тільки чаклує над виробами, а й красиво їх презентує. Каже, щоб створити красивий елемент інтер'єру, просто сировини недостатньо.

– Мене це мотивує – бачити захоплені погляди від краси, яку я створюю. Яюсь на одному з семінарів, куди мене запросили як спікерку, запитали, чи робила б я свічки, якби не втрутилася війна. Чесно, відповіді я не маю. Можливо, з часом я б до цього дійшла.

Іноді єдиним гідним варіантом працевлаштування для переселенців залишається самозайнятість. Однак для відкриття власної справи не завжди вистачає просто рішучості – людям без досвіду часто бракує елементарних знань та навичок. Як жінки-переселенки успішно створюють і розвивають бізнес, нам розповіли в Маріупольському центрі підтримки та розвитку малого і середнього бізнесу, який є одним із тих майданчиків, де навчають підприємництву.

Наталія Вороновська

НАВЧАННЯ ОФЛАЙН

Маріупольський міський центр підтримки та розвитку малого й середнього бізнесу був створений у промисловому місті 2019 року.

– У Маріуполі була розвинута велика промисловість, а ось малий бізнес переважно складався з торгівлі та простих послуг. Однак сучасні тенденції говорять про те, що диверсифікувати економіку міста можна якраз завдяки малому та середньому бізнесу, – пояснює появу центра його виконавчий директор Дмитро Дресвянніков.

Дмитро Дресвянніков

Нині установа релокувалася та працює в Запоріжжі офлайн. Дистанційно її фахівці співпрацюють з проектом «ЯМаріуполь».

– Ми допомагаємо заснувати власну справу саме із метою працевлаштування, отримання прибутку та забезпечення гідного життя, – каже Дмитро Дресвянніков. – Ти можеш бути найманим робітником, але мати якісь ідеї, для реалі-

зації яких бракує навичок чи знань – через нашу школу їх можна отримати безоплатно. Консультуємо, допомагаємо з пошуком грантів та супроводжуємо після отримання.

Навчання проводиться раз на квартал, триває чотири тижні. За цей час учасники проходять сім тренінгів з бізнес-питань. 2023 року через школу підприємництва пройшли близько 150 підприємців і тих, хто тільки планує відкривати власну справу. А цього року зареєструвалися понад 250 охочих. Під час реєстрації перевага надається

маріупольцям, але доєднатися може будь-хто.

Маріупольський міський центр підтримки та розвитку малого й середнього бізнесу працює з понеділка по п'ятницю з 09:30 до 16:30. Записатись на індивідуальну консультацію можна за телефонами (050) 371 69 64, (096) 122 02 26 або через e-mail mrpl.business@gmail.com. CN

Лія РУСИК

Головний редактор відомого медіа «Новинарня», а зараз військовослужбовець ЗСУ Дмитро Лиховій вже давно складає щомісячний огляд так званих «срачів» в українських соцмережах. Якщо їх проаналізувати, можна побачити, що сперечаємося ми не тільки про важливе, як-то звільнення Залужного чи розвиток виробництва БПЛА в Україні, але й через набагато менш значущі речі. Навіщо Христина Соловій покинула Сергія Жадана? Святкувати чи не святкувати 8 березня? Навіщо нам казали, що зима буде важкою, а вона такою не була?

І так без кінця – щодня.

Але проблема навіть не в тому, що ми постійно сперечаємося. Проблема в тому, що під час наших спорів ми втрачаємо витримку, забуваємо про гігієну спілкування і буквально знищуємо один одного, забуваючи про те, хто є головним ворогом українців.

Свіжий приклад. В інтерв'ю сайту 0629 філологиня Галина Кутнякова, спираючись на результати досліджень і наукові роботи своїх колег із Маріупольського державного університету, заявила, що та мова, що вживалася на сході України і вважалася російською, насправді такою не є. І що більшість людей на Донеччині та Луганщині розмовляють південно-східною говіркою української, а не російської мови.

Науковиця очікувала, що її слова спровокують дискусію. Але що тут почалося! Виявилось, що сприйняти обґрунтовану наукову позицію однаково не готові як шанувальники української мови і прибічники тотальної українізації, так і відверті українофоби. І ті, й інші звинуватили філологиню у зрадничстві, продажності, «роботі» на когось та в усіх смертних гріхах. І лише одиниці погодились, що, можливо, у твердженні науковців є раціональне зерно.

Ненависть, з якою люди кидаються доводити свою думку, може перекреслити будь-який конструктив у діалозі, вважає голова патрульної поліції Донеччини Михайло Вершинін. Саме це він намагався довести розлюченим маріупольцям, які обралилися на недостовірний, а місцями відверто брехливий фільм «Юрик», заснований нібито на реальних подіях, а насправді абсолютно відірваний від реальності.

Показ такого кіно для західної аудиторії дійсно міг більше нашкодити Україні, ніж допомогти. Проте хейт на адресу авторів стрічки та тих, хто їх виправдовував, не вщухав навіть після того, як помилки були ними визнані і виправлені.

– Я не стільки про фільм, скільки про спілкування, – намагався пояснити Вершинін. – Як поліцейський, я чудово знаю, що таке хейт. І також знаю, наскільки складно

Фото Євген СОСНОВСЬКИЙ

ЕКОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ

Чи можливо знизити градус токсичності в мережевих комунікаціях

щось роз'яснити людям, навіть вже виправивши ситуацію. Це риса суспільства в нас така. Або ми всі будемо чути один одного, позбавимося вікової зради всюди. Або таки здохнемо, звинувачуючи будь-кого у всіх тяжких і не вміючи комунікувати...

Висловлювати власні думки та не підлаштовуватися під тренди натовпу можуть дозволити собі лише сильні й впливові люди. На жаль, таких небагато. А тому хейт і далі несеться мережею, знищуючи бажання людей взагалі проявляти публічну активність.

Приклад абсолютно негативної комунікації восени 2023-го навела волонтерка Darwin Tremor. Напередодні зими вона публічно оголосила про намір відновити роботу з виготовлення окупних свічок. У коментарі до її посту прийшли люди (серед них військові та волонтери), які висміяли цю ініціативу, стверджуючи, що «свічки нікому на***й не потрібні, ящики із свічками стоять з минулого сезону, а деякі не знають, куди собі подіти, і під виглядом допомоги армії займаються повною ху***єю, заспокоюючи себе тим, що щось роблять».

– Травмовані війною українці мають велику проблему із комунікацією, – вимушено констатує волонтерка. – Адже будь-що можна донести

різними способами. Можна написати повідомлення у стилі «Друзі, я займаюсь питанням обігріву військових, наразі свічок дуже багато, краще скинутися вдесьтох і купити екофлю». А можна написати: «Ой, ці доморощені мамкіні помічники вже за***ли своїми свічками, крутять і крутять». Сенсаційний, але різний вплив на аудиторію. Ефект першого повідомлення – ага, прийняв інфу, отже, свічки не потрібні, переключаюся на інші потреби. Ефект другого – мене, мою роботу і моє бажання допомогти знецінили. Якщо воно нікому не треба, піду вип'ю пивка... Знецінення і приниження не мотивують. Ну ось так це працює, так влаштована людина, особливо якщо це українець, який взагалі не дуже любить, щоб йому казали, що і як робити. Мотивують пропозиції і заохочення, заклики доєднатися і допомогти.

Прямий і відкритий заклик про допомогу дійсно може зупинити хейтерів, вважає психотерапевт, тренер інструкторів ТрО ЗСУ з першої психологічної допомоги Антон Семенов. Він запровадив проєкт «Як ти, брате?», де досліджує досвід того, як українці справляються з комунікативними складнощами під час війни.

– Будь-який хейт є спробою компенсації. Зазвичай

це компенсація безсилля. Чим більше люди відчувають безпорадність перед тим, що відбувається, тим більше енергії спрямовують на таку компенсацію, – вважає Семенов. – Звісно, є альтернатива. Цю енергію можна направляти на більш корисний спосіб компенсації.

Формула, яка гарантовано допомагає, це коли хтось просить про допомогу і позначає, що для нього чи неї це важливо. Тоді співрозмовник завжди переключається з хейту на конструктивну діяльність. Звісно, прохання має бути про щось таке, з чим людина точно може впоратися. Інакше це тільки підважить відчуття безпорадності та посилить токсичну поведінку.

Інеса ІВАНОЧКО, практикуюча психологиня, випускниця Київського інституту гештальту та психодрами:

– Якщо ви не дозволяєте іншим себе контролювати, то будьте готові до того, що більшість людей з вашого оточення вас можуть не любити, а деякі й ненавидіти. Тому що незалежність – це завжди неприємна деталь, ляпас всім тим, хто бажає вас підпорядкувати своїй волі, своїй думці, зробити вас керованими. Якщо ви володієте внутрішньою свободою, то завжди знайдуться ті, хто буде дивитися на вас із заздрістю та роздратуванням. Адже їм нестерпна думка, що хтось може протистояти їхнім прихованим стратегіям. Їх дратує те, що є хтось, на кому не спрацюють схеми маніпулювання.

Тому не треба лякатися неприязні від деяких людей стосовно себе. Це неминучий наслідок того, що у вас вистачає сміливості протистояти та рухатися у вибраному вами напрямку й у своєму ритмі.

Це почалось не сьогодні, але, здається, саме зараз, під час повномасштабної війни, досягло межі, за якою люди взагалі втрачають сенс у спілкуванні. Будь-яка думка, навіть позитивна, може викликати хвилю хейту, яка мов цунамі збиває людину з ніг, ба навіть змушує полишати суспільну активність. Навряд чи це йде на користь країні. Особливо зараз, коли нам так потрібна єдність перед обличчям ворога. Проте ми не можемо втриматися та з впертістю віслюка продовжуємо нищити один одного – словами.

Тож порада від психотерапевта Антона Семенова: звертайтеся по допомогу до тих, хто вас хейтить.

Порада від психологині Інеси Іваночки: майте сміливість рухатися вперед, не звертаючи увагу на тих, хто вас хейтить.

Порада від письменниці Ліни Костенко: «так багато на світі горя, люди, будьте взаємно красивими!».

Порада від газети «Схід NOW»: поважайте думку інших, замініть хейт конструктивною критикою, яка відрізняється тим, що замість емоцій та особистих образ використовує аргументи.

Бажаємо всім нам бути переконливими і взаємоввічливими. **CN**

Ганна САВЧЕНКО

КОРИСНЕ

З ПРИРОДНИМИ ПРИКРАСАМИ

Найбільш впізнаваний варіант крашанок – з листочками в якості трафарету. Щоб отримати чіткий абрис, прикладаємо до шкаралупи листочок петрушки, кропу чи руколи та закріплюємо капроною шкарпеткою або шматком марлі. Кінці тканини зв'язуємо. Занурюємо яйце в розчин харчового барвника, залишаємо на ніч. Потім виймаємо, прибираємо листок і змащуємо яйце олією, аби засяло. Листочок можна замінити дрібними квіточками чи пір'їнками.

А ще можна зробити свій трафарет за допомогою вирізаних зображень букв (щоб кілька яєць склали слово) або наліпок для манікюру. Можна також зробити смужки, натягнувши на яйце гумки для волосся.

ПТАШИНІ

Отримуємо чарівні крапчасті яйця дрозда, якщо спочатку пофарбуємо яйце в блакитний колір харчовим барвником, а потім нанесемо бризки золотого та коричневого. Розбризувати барвник можна зубною щіткою або пензлем (не малювати, а струшувати фарбу зі щетинок).

Ніколи не було на наших шпальтах так багато Великодня. Можливо, це й правильно, адже багато наших читачів вже відсвяткували разом з Європою, а дехто взагалі відзначає зовсім інші релігійні свята. Проте важко втриматися та не прикрасити газету, коли весна несеться, і бурхливо квітне все, що має бруньки, і погода шепоче: «Зробімо ще щось красиве, ну ж бо!». Ми ж українці, і оте від бабці в селі «Приїздіть до Великодня хату білити» – воно генетично у підсвідомості. Зрештою, крашанки, зроблені разом із дітьми, можна сприймати просто як стильний елемент декору без прив'язки до свят. Бо вони ж красиві!

КРАШАНКИ – ЦЕ КРАСИВО

КОСМІЧНІ

Якщо яйце спочатку пофарбувати в розчині блакитного, а потім посипати сухими харчовими барвниками фіолетового, рожевого, сірого кольорів – вийде космічний ефект. Посипати треба не всю поверхню, а сипати по дрібці в різні місця та втирати. Зверху можна набризкати жовтий барвник – будуть зірки.

МАРМУРОВІ

Мармуровий ефект можна отримати, обвалюючи яйця в суміші харчового барвника та рослинної олії. Додаємо столову ложку рослинної олії в миску з барвником та перемішуємо,

щоб вийшли бульбашки олії. Акуратно кладемо яйця в миску на кілька секунд. Знімаємо надлишки барвника та олії паперовим рушником і ставимо на решітку для висихання.

ЯЙЦЯ-КУРЧАТКА

Це цікавий спосіб не лише додати колориту до великоднього столу, а й заохотити малечу їсти яйця на сніданок. Фарбуємо яйця жовтим харчовим барвником, а після висихання маркером малюємо на кожному курча: очі, дзьоб, лапки, крильця.

У ВИГЛЯДІ ГНІЗДЕЧОК

Знімаємо шматок шкаралупи з боку крашанки чи нефарбованого курячого яйця. Всередині кладемо пасмо сірих чи коричневих ниток (мають грати роль гілочок). А на них – перепелине яєчко. Прикріплюємо нитку до верху курячого яйця за допомогою клею. Тепер такими милими гніздечками можна прикрасити дім.

СМАЧНЕ

Румунія, як і десятки інших країн Європи, радо приймає біженців з України та надає їм, окрім тимчасового захисту, право на безкоштовну освіту до 18-ти років, безоплатне житло, фінансову допомогу та медичне обслуговування.

Культурні традиції румунів та українців дуже схожі – зокрема святкування Великодня. І в Україні, і в Румунії за шість тижнів до свята люди починають дотримуватись посту. Також у ніч перед Великоднем віряни готують кошики, аби піти до церкви і освятити їх.

А от румунська паска відрізняється від української. Вона має круглу форму, що нагадує форму сонця. В центр виробу додають зазвичай солодкий сир з родзинками. Ми пропонуємо вам приготувати цю страву за рецептом із книги Раду Антона Романа «Румунські столи та звичай». Тут взяти за начинку пропонується не кисломолочний сир, а сметану.

ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ ТІСТА:

- ♦ борошно – 330 г
- ♦ свіжі дріжджі – 15 г (або 5 г сухих)
- ♦ цукор – 70 г
- ♦ молоко тепле – 150 мл
- ♦ ванільний цукор – 1 пакетик
- ♦ терта цедра від ½ лимона
- ♦ яєчні жовтки – 2 великі або 3 маленькі
- ♦ сіль – 5 г

РУМУНСЬКА ПАСКА

- ♦ вершкове масло розтоплене (82% жирності) – 50 г
- ♦ вершкове масло тверде – 1 ч. л.
- ♦ трохи олії для робочого столу.

ДЛЯ НАЧИНКИ:

- ♦ жирна сметана – 350 г
- ♦ цукор – 120 г
- ♦ терта цедра ½ лимона
- ♦ сіль на кінчику ножа
- ♦ ванільний цукор – 1 пакетик
- ♦ крохмаль – 35 г (або 50 г борошна)
- ♦ родзинки або сушена журавлина – 100 г
- ♦ яйця – 3 шт.

КРИМ ТОГО:

- ♦ 1 збите яйце для змащування тіста
- ♦ трохи вершкового масла для змащування форми.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Готуємо опару: в мисці добре розтираємо дріжджі з цукром до однорідності, розбавляємо теплим молоком (максимум 40 градусів) та відставляємо.

2. Жовтки добре збиваємо із сіллю, потім додаємо опару. Замішуємо тісто, додавши в миску 50 г розтопленого масла, борошно та ароматизатори (цедру цитрусових і

ваніль). Тісто можна замішувати вручну або за допомогою блендера, як вам зручно.

3. Викладаємо тісто в миску, змащену невеликою кількістю олії, накриваємо харчовою плівкою і даємо йому піднятися в теплом місці, подалі від протягів, – доки воно не збільшиться вдвічі.

4. Тісто ділимо на дві рівні частини, з однієї робимо круглий пласт, не товщий за 1,5 см.

5. Поміщаємо пласт у круглу форму діаметром 24 см, добре змащену олією.

6. Шматок тіста, що залишився, розділяємо на 3 частини. Одну відкладаємо убік –

для формування хреста. Дві інші частини розкочуємо у довгі тонкі смужки (приблизно по 60 см завдовжки).

7. Скручуємо ці смужки в джгут (косу), а потім згортаємо його в коло. Розміщуємо по краю форми. Тісто добре змащуємо розтопленим маслом.

8. Після приготуємо начинку: викладаємо сметану у велику миску, додаємо цукор, дрібку солі та цедру лимона. Додаємо крохмаль (можна замінити борошном). Ретельно перемішуємо, щоб не було грудочок.

9. Вбиваємо яйця і знову добре перемішуємо. Додаємо родзинки. Їх не треба замочувати – набухаючи, вони вбиратимуть рідину з начинки, що допоможе їй добре пропекатися. Просто швидко промиваємо родзинки та просушуємо паперовими серветками.

10. Виливаємо готову начинку на дно форми, поверх тіста. Ставимо форму в розігріту духовку та випікаємо 20 хвилин.

11. З решток тіста формуємо чотири однакові смужки, з них скручуємо два джгути. З них формуємо коло та хрест та розміщуємо їх поверх недопеченої паски. Змащуємо тісто збитим яйцем. Випікаємо паску ще 25-30 хвилин за температури 180 градусів.

12. Даємо пасці охолонути у формі, потім викладаємо на тарілку і подаємо до святкового столу.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»

Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим